ГРОДЗЕНСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА КАЛЕКТЫВУ ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ Я.КУПАЛЫ

№ 2 (230) 14 лютага 1996 года, серада

ЧАС ВЫПРАБАВАННЯЎ

(нататкі з пашыранага пасяджэння Вучонага Савета)

З палёгкай уздыхнулі ўсе, пакідаючы залу, дзе амаль шэсць гадзін віравала нялёгкая і надзвычай эмацыянальная размова. У кульмінацыйны момант, здавалася, аж "зашкальвала" ад напалу, нават горача рабілася прысутным у вялікай і не надта цёплай зале. Час ад часу напружанне спадала, гаворка рабілася больш развaжлівай, памяркоўнай...

Даўно ўжо пашыранае пасяджэнне Вучонага Савета універсітэта не праходзіла так актыўна і прадстаўніча. Міністр адукацыі і навукі В.І.Стражаў завітаў да нас, а разам з ім - начальнік галоўнага ўпраўлення вну галіновага міністэрства Д.С. Дамaнеўскі, старшыня гарвыканкама Г.А. Крупенка і яго намеснік Я.М. Жабрун, начальнік упраўлення адукацыі аблвыканкама А.С. Саўчык, кіраўнік спраў аблвыканкама Р.К. Сідорчык.

Тэма, вынесеная на павестку дня, была сапраўды актуальная: аб перспектывах развіцця універсітэта. Але адразу ж абмеркаванне набыло асаблівую вастрыню. Бо нельга гаварыць пра дзень заўтрашні калектыву і не закрануць стыль і метады яго кіраўніцтва.

Л.М. Ківач - два гады на пасадзе рэктара. Таленавіты вучоны, добры арганізатар і, як адзначалі выступаючыя, - новы, своеасаблівы тып кіраўніка, ён актыўна ўзяўся за ажыццяўленне канцэпцыі стварэння рэгіянальнага універсітэта класічнага тыпу. З'явілася неабходнасць у пэўных кадравых перастаноўках, а яны задаволілі не ўсіх. І вось ужо некаторыя навукоўцы, нядаўнія сябры і паплечнікі, пішуць крытычныя артыкулы ў газеты і скаргі ў высокія інстанцыі. І крышыць кропля камень. Не сілаю, а частым падзеннем. Універсітэт скаланаецца ад бясконцых грунтоўных праверак. Яны не толькі адрываюць вялікі калектыў ад надзённых справаў і яшчэ больш абвастраюць адносіны паміж людзьмі, яны псуюць людзям нервы, сэрцы... Ці можна ў такіх абставінах, ва ўмовах "дзевятага валу" упэўнена весці па намечаным шляху вялікі і складаны карабель нашага ГрДУ? Нельга, - у адзін голас адзначалі выступаючыя. Больш 20 чалавек падыходзілі ў той дзень да мікрафона, людзі вядомыя і паважаныя, і амаль усе яны былі аднадушныя ў тым, што канфліктная сітуацыя, якая склалася ва універсітэце, не спрыяе яго аўтарытэту, яго развіццю. Не памочнікі тут залішнія эмоцыі, амбіцыёзнасць, супрацьстаянне. Каб замест лістоў і скаргаў у інстанцыі навукоўцы пісалі кніжкі - колькі карыснага, разумнага сказалі б, які добры след пакінулі б. Нехта з класікаў трапна сфармуляваў: "Кожная гадзіна нянавісці - вечнасць, адабраная ад жыцця".

Прыемна ўсё ж, што пераважалі выступленні слушныя, канструктыўныя, а галоўнае - добразычлівыя. Прапаноўваліся канкрэтныя шляхі выйсця з канфліктнай сітуацыі, а зыходнай кропкай абавязкова павінна быць узаемаразуменне і згода.

Што датычыцца недапрацовак, пралікаў у рабоце кіраўніка, - дык у каго на пачатку шляху, такога складанага і адказнага, іх няма? А ці абставіны спрыялі Л.М. Ківачу ў яго імкненнях? Ці ў той ліхаманцы, што трасла універсітэт апошнія два гады, былі ўмовы працаваць планамерна, паслядоўна ажыццяўляючы намечанае? Мабыць, гэтыя цяжкія два гады былі рэктару не толькі часам выпрабаванняў, але і шмат чаму навучылі яго. Безумоўна, і гэта вялікая размова на Вучоным Савеце і ўсё тое, што папярэднічала яму, падштурхнуць да больш актыўнай і плённай працы ўсіх членаў Савета, рэктарат, дэканаты.

Вынікам гарачага шматгадзіннага дыялогу стала пастанова, прынятая Саветам універсітэта. У ёй, у прыватнасці, адзначана неабходнасць стварэння комплекснага перспектыўнага плана развіцця ГрДУ імя Я.Купалы, забеспячэнне найбольш шырокага ўдзелу калектываў структурных падраздзяленняў у яго распрацоўцы. Прыняты да ведама вывады камісіі Прэзідэнта РБ, якая вывучала канфліктную сітуацыю ва універсітэце.

Добра было б, каб гэта была апошняя кропка над "і", і ўсе тыя пачуцці, што апанавалі спрэчныя бакі, урэшце рэшт страцілі свой запал, а намаганні былі скіраваны на стваральную працу. Наш універсітэт ад гэтага толькі выйграе.

С.МУРЫНА.

23 лютага - Дзень абаронцаў Айчыны

Хрышчэнне пад Сталінградам

Перахіліўся на другую палову мінулы лістапад.

Радыё і тэлебачанне нагадвалі: якраз у такую пару 42-га пачаўся гістарычны разгром нямецкіх войскаў пад Сталінградам, які ў лютым 43-га быў пераможна завершаны. У аддзеле кадраў універсітэта мне падказалі: а ў нас працуе чалавек, які гэту падзею ведае не па кінастужцы. У самым горніле абароны Сталінграда мужна змагаўся з фашысцкай навалай малады афіцэр Савецкай Арміі Патапаў. Было тады Аляксандру Мікалаевічу 19 гадоў.

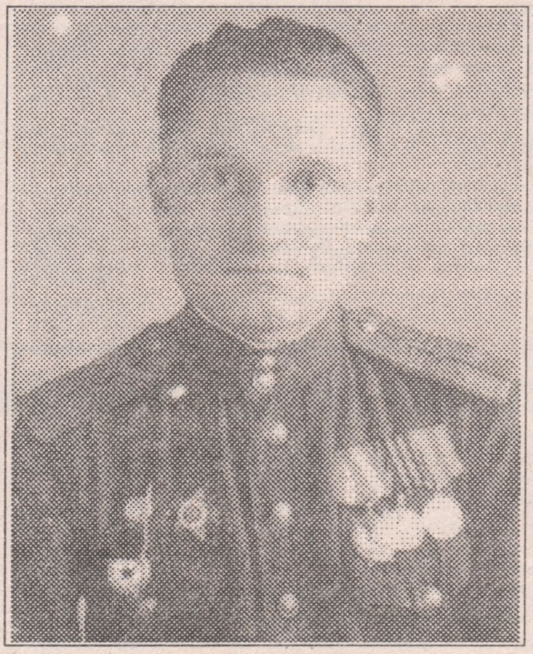

Невядома, як склаўся б яго лёс, каб жыццёвыя пуцявіны не пераблытала вайна. Чалавек ад зямлі, патомны селянін, выхадзец з вялікай працоўнай сям'і, ён не ўяўляў у юнацтве сваё жыццё без звыклага ўкладу. А які сельскі хлапчук не марыў утаймаваць наравістага рысака! Вось і Саша Патапаў, атрымаўшы пасля школы невялікі практычны вопыт на конезаводзе, аб'ездзіўшы чатырох агонь-рысакоў, быў накіраваны ў Маскоўскую школу трэнераў-наезнікаў. Аднак не давучыўся. Ужо ў ліпені 41-га быў прызваны на службу. Вучыўся ў школе малодшых камандзіраў у Хабараўску, а праз год, у групе такіх жа, як і ён сам, "неабстраляных" хлопцаў, высадзіўся з эшалона на станцыі Качаліна, у 70 кіламетрах ад Сталінграда. Ужо на зыходзе была кароткая летняя ноч,як група рушыла да ракі Дон. Прабеглі 3 ці 4 кіламетры, як пачулі гул у небе, успамінае ветэран. Тады яны яшчэ не ўмелі па гуку адрозніць, які самалёт у паветры, заўважылі толькі, што ляціць уздоўж чыгункі. Аднак на ўсякі выпадак схаваліся на ўзлеску. І добра зрабілі, бо неўзабаве ўбачылі, як ад спікіраваўшага самалёта аддзяляюцца чорныя кропкі. У першы момант многія нават не

(Заканчэнне на 4-й стар.).

ВУЧОНЫ САВЕТ АБМЕРКАВАЎ...

студзеня, на пасяджэнні Вучонага Савета універсітэта абмяркоў-
ся наступныя пытанні: выбранне па конкурсу; прысваенне вучоных
няў; аб кадравым, тэхнічным, матэрыяльным і вучэбна-метадыч-
забеспячэнні навучальнага працэсу на эканамічным аддзяленні
ультэта права і эканомікі.
І.І. Канюшкевіч выбрана на пасаду загадчыка кафедры рускай мовы,
Крэнь - на пасаду загадчыка кафедры гісторыі Беларусі.
учоны Савет вырашыў хадайнічаць перад Атэстацыйнай калегіяй
Міністэрстве адукацыі і навукі РБ аб прысваенні вучонага звання
энта па кафедры рускай мовы В.К. Царлюкевічу, а па кафедры
агогікі - В.В. Грынкевічу.
аслухаўшы і абмеркаваўшы інфармацыю па пытанню "Аб кадра-
, тэхнічным, матэрыяльным і вучэбна-метадычным забеспячэнні
учальнага працэсу на эканамічным аддзяленні факультэта права і
номікі", Савет універсітэта пастанавіў: прадоўжыць працу па ўдас-
аленню і дапрацоўцы навучальнага плана па спецыяльнасці МЭА.
учальнаму і навучальна-метадычнаму аддзелам распрацаваць не-
одную нарматыўную дакументацыю для пераводу студэнтаў 1994-
гадоў набору на пяцігадовы навучальны план; для забеспячэння
учальнага працэсу падрыхтаваць план распрацоўкі і набыцця
учальна-метадычнай літаратуры; з мэтай паляпшэння становішча з
равым забеспячэннем на аддзяленні МЭА накіраваць у 1996-97 гг.
спірантуру двух маладых спецыялістаў, разгледзець план павышэння
фесійнага ўзроўню выкладчыкаў у авалоданні сучаснымі эканаміч-
мі ведамі; вырашыць пытанне з забеспячэннем аддзялення МЭА
бходнай тэхнікай і абсталяваннем; распрацаваць праграму супра-
ніцтва аддзялення МЭА з AIESEC (міжнародная арганізацыя
дэнтаў-эканамістаў).

* * *

Чарговае пасяджэнне Вучонага Савета адбылося 26 студзеня б.г.
Заслухаўшы справаздачу прарэктара па НДР С.А. Маскевіча аб
ніках навукова-даследчай дзейнасці універсітэта за 1995 год, Савет
версітэта адзначае, што ў 1995 годзе намеціліся пэўныя станоўчыя
дэнцыі ў развіцці навуковых даследаванняў, падрыхтоўцы і пера-
дрыхтоўцы навуковых кадраў. Стабілізаваўся аб'ём фінансуемых
следаванняў. Вучоны Савет зацвердзіў справаздачу універсітэта аб
ніках навуковай дзейнасці і прыняў адпаведную пастанову. *(Больш
драбязную інфармацыю па гэтаму пытанню чытайце ў наступ-
м нумары газеты.)*
Вучоны Савет зацвердзіў Статут універсітэта, тэмы дысертацый
ірантаў (акрамя аспірантаў матэматычнага факультэта і факультэта
ава і эканомікі).
Акрамя асноўных пытанняў, Вучоны Савет вырашыў прадставіць да
агароды медалём Ф.Скарыны В.Ц.Калмыкова (факультэт права і
ономікі). Таксама вырашана перайменаваць кафедру славянскага і
льнага мовазнаўства факультэта беларускай гісторыі і культуры
г. каф. - П.У.Сцяцко) у кафедру беларускага і тэарэтычнага
вазнаўства.

Н. ДУДКО.

З ЮБІЛЕЕМ!

*Калектыў выкладчыкаў і студэнтаў аддзялення МЭА горача віншуе лабаранта **ЛЯСКОВУ Галіну Фёдараўну** з юбілеем. Прымайце яшчэ раз самыя найлепшыя пажаданні добрага здароўя, поспехаў у працы, асабістага шчасця на новы год жыцця. Няхай спраўдзіцца ўсё задуманае, няхай радасць жыве ў доме і ў душы.*

* * *

*Калектыў інтэрната для замежных студэнтаў шчыра віншуе з прадстаячым юбілеем загадчыцу "Амегі" **ЖУРАЎСКУЮ Ірыну Пятроўну.** Ёй жадаюць моцнага здароўя добрага настрою, ба... поспехаў ва ўсіх справах, вялікага шчасця.*

ВІНШУЕМ

старшага выкладчыка кафедры спецыяльнага музычнага інструмента

ЛАНТУХ Таццяну Васільеўну

з пасяховай абаронай кандыдацкай дысертацыі.

Калектыў факультэта псіхалогіі і педагогікі

ВІНШУЕ:

*прафесара, кандыдата педагагічных навук, дэкана факультэта **ТАРАНЦЭЯ Віктара Пятровіча** з абраннем яго членам-карэспандэнтам Беларускай акадэміі адукацыі;*

*прафесара, доктара псіхалагічных навук, загадчыцу кафедры псіхалогіі **КАНДРАЦЬЕВУ Святлану Вітальеўну** з абраннем яе правадзейным членам Расійскай акадэміі педагагічных і сацыяльных навук.*

СЛОВО БЛАГОДАРНОСТИ ЧЕЛОВЕКУ И УЧИТЕЛЮ

7 февраля исполнилось 70 лет
етлане Витальевне Кондратьевой,
ктору психологических наук,
офессору, академику, известно-
ученому, автору целого ряда
учных трудов, прекрасному ор-
низатору.
Пользуясь случаем, нам бы хо-
лось немного рассказать об этом
обыкновенном человеке.
Сегодня мы хотели бы вернуться
тем дням, когда мы, вчерашние
кольные выпускники, впервые
третились со Светланой Виталь-
ной Кондратьевой. Что же нас,
удентов-первокурсников, порази-
в ней? Что привлекло? На этот
опрос ответить сложно и легко
дновременно: увлеченность лю-
имым делом. Светлана Витальев-
помогла нам понять всю специ-
ику и сложность избранной нами
офессии. Она не скрывала тех
удностей, которые могут возни-
нуть в нашей деятельности, и
месте с тем учила их преодоле-
ть. Каждая встреча со Светланой
итальевной, каждая ее лекция
евращались для нас в урок жиз-
и. На ее занятиях мы приобретали
ундаментальные знания в облас-
психологии, которые необходимы нам для дальнейшего профессионального роста.

Общение с С.В. Кондратьевой не замыкается на расписании занятий. Ни одному из нас не отказала она в консультациях по интересующим нас вопросам. Она является для нас неиссякаемым источником энергии. Ее стремление к самосовершенствованию, постоянный поиск нового заставляют нас иначе смотреть на себя и свою профессию.

И сегодня мы не можем не сказать слова признательности Светлане Витальевне, учителю, человеку, который изо дня в день самоотверженно и честно трудится, отдает людям свои знания и сердце.

Мы от всей души поздравляем Светлану Витальевну Кондратьеву с юбилеем, желаем всего самого доброго в ее профессиональной деятельности и личной жизни.

Л. ФИЛОНЧУК,
Е.ПРОФАТИЛО,
выпускники факультета биологии и психологии 1995г. от имени сотрудников кафедры психологии и бывших студентов.

На снимке: С.В.Кондратьева. *Фото О.ПЕТРОВА.*

Конкурс

НА ЛЕПШЫ ТЛУМАЧАЛЬНЫ ТЭКСТ ДА ДЗЯРЖАЎНЫХ СІМВАЛАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Распараджэннем кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 21 снежня 1995 г. зацверджана палажэнне аб конкурсе на лепшы тлумачальны тэкст да Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь.

Галоўнай мэтай конкурсу з'яўляецца найбольш поўнае раскрыццё сэнсу і значэння цяперашніх дзяржаўных сімвалаў Рэспублікі Беларусь у цэлым, а таксама асобных іх элементаў.

Тлумачальныя тэксты да Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь павінны ўтрымліваць падрабязнае тлумачэнне гістарычнага, культурнага і эстэтычнага сэнсу і зместу ўсіх элементаў герба і сцяга. Гэтыя тэксты не павінны перавышаць у машынапісу аднаго аўтарскага аркуша. Тэкст пазначаецца дэвізам, да якога павінен быць прыкладзены запячатаны канверт з поўнымі дадзенымі пра аўтара. Работы, якія не адпавядаюць мэце конкурсу, афармленыя з парушэннем указаных патрабаванняў, а таксама адпраўленыя пасля 1 мая 1996 г., разглядацца не будуць.

Тэкст можа быць на беларускай або рускай мове.

Для пераможцаў конкурсу ўстанаўліваюцца: дзве першыя прэміі - у памеры 50 мінімальных заработных плат кожная; дзве другія прэміі - у памеры 30 мінімальных заработных плат кожная.

Устанаўліваюцца таксама памятныя прызы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь для заахвочвання аўтараў найбольш арыгінальных работ.

Аўтарскі тэкст пераможцы конкурсу будзе выдадзены ў выглядзе маляўнічай брашуры.

Конкурс праводзіцца да 1 мая 1996 года. Яго вынікі будуць падведзены і аб'яўлены да 12 мая 1996 г.

Матэрыялы на конкурс накіроўваць на адрас:
220016, г. Мінск, вул. К.Маркса, 38, з адзнакай:
"На конкурс".

ПЛАН ИЗДАНИЯ СВЕРСТАН

Обеспеченность учебного процесса учебной, учебно-методической литературой оказывает влияние на подготовку студентов, на их знания, облегчает работу профессорско-преподавательского состава. Поэтому, как и в прошлые годы, был разработан тематической план-заявка издания учебной, учебно-методической литературы на 1996 год.

К ноябрю 1995 года в учебно-методический отдел поступило 185 заявок на 574 печатных листа. Наибольшее количество заявок поступило от физико-технического факультета - 124 печатных листа; 100 печатных листов - от факультета права и экономики; 94 - психологии и педагогики; 90 - истории и культуры; 67 - от факультета иностранных языков; 39 - от математического факультета: 31 - филологического; 30- от факультета физической культуры; 9 печатных листов - от факультета биологии и экологии.

Все заявки были согласованы с библиотекой и издательским отделом, предварительный план-заявка был детально обсужден на заседании РИСа. Ученым Советом университета утвержден тематический план-заявка на 53 позиции (187,5 печатных листа), исходя из возможностей редакционной группы. В план не были включены те заявки, рукописи по которым предлагалось представить позже октября 1996 года, отклонялись заявки тех авторов, которые из года в год не представляли рукопись в нужные сроки, а также те работы, в которых члены РИСа считали необходимым уточнение или переработку заявки, или имело место наличие аналогичной уже изданной литературы.

Несмотря на то, что некоторые заявки не вошли в план, авторы, подготовившие рукописи, получившие все необходимые отзывы и рецензии, могут представлять их в РИС для рекомендации их к изданию.

В ближайшее время будут подготовлены новые правила прохождения рукописей, предоставления планов-проспектов заявленных изданий и новое положение о РИСе.

Т.БАДЮКОВА,
начальник учебно-методического отдела.

Прысвячаецца А. Карпюку

У мінулым годзе кафедра польскай філалогіі выдала ў свет матэрыялы III-й міжнароднай канферэнцыі "Польская мова і літаратура ў кантэксце славянскіх культур". Гэта кніга выдадзена ў памяць Аляксею Нічыпаравічу Карпюку. На трох мовах (рускай, беларускай, польскай). Кніга дзеліцца на два раздзелы: літаратуразнаўства і мовазнаўства. У ёй прадстаўлены даклады як сусветна вядомых вучоных-прафесараў В. Хорава і С. Шарлаімавай (Масква), Ю. Бахужа і М. Чэрміньскай (Гданьскі універсітэт), прафесараў Кракаўскай Вышэйшай педагагічнай школы Г. Бурштыньскай і Ст. Бурката, загадчыка сектара беларускай і украінскай культуры АН Расіі Ю.Лабынцава, прафесара Я. Насовіча (філіял Варшаўскага універсітэта), так і работы беларускіх вучоных. Шырока прадстаўлены, у прыватнасці, Гродзенскі універсітэт: вядомыя даследчыкі С. Мусіенка, А. Пяткевіч, І. Жук і маладая плынь у навуцы і дыдактыцы нашага універсітэта - студэнты 5 курса аддзялення польскай філалогіі: В.Курловіч, І. Хлястоўская.

У кнізе даследуюцца працэсы развіцця польскай мовы, літаратуры, культуры XIX - XX ст.ст. і іх сувязі з роднаснымі славянскімі культурамі. У кнізе аналізуюцца моўныя і літаратуразнаўчыя асаблівасці Гродзенскага рэгіёна - зямлі шчодрай і багатай на таленты і культурную спадчыну народаў, якія жывуць тут адвеку.

Н. ПЯТРОВА.

Вам неабходна даведка? Калі ласка, у новы цэнтр!

Ён створаны ў канцы мінулага года на базе даведачна-інфармацыйнага аддзела бібліятэкі. Яго мэта - забеспячэнне навуковага, навукова-даследчага і навучальна-выхаваўчага працэсаў інфармацыяй аб найноўшых айчынных і замежных распрацоўках, перадавым вопыце; аб канферэнцыях, сімпозіумах, семінарах, выставах, аб наяўнасці літаратуры па той ці іншай галіне.

Адна з галоўных задач нашага цэнтра - вывучэнне інфармацыйных запатрабаванняў прафесараў, выкладчыкаў, інжынерна-тэхнічных работнікаў, аспірантаў і студэнтаў, каб больш рацыянальна камплектаваць і папаўняць даведачна-інфармацыйны фонд універсітэта, каардынаваць інфармацыйную дзейнасць ГрДУ.

Што на сённяшні дзень ёсць у нашым даведачна-інфармацыйным цэнтры? ДІЦ арганізуе сваю працу на базе універсітэцкага фонду навукова-тэхнічнай і інфармацыйна-даведачнай літаратуры, перыядычных выданняў Рэспублікі Беларусь, Расіі і іншых краін, міжнародных цэнтраў і фондаў. Ёсць сістэматычны каталог і сістэматычная картатэка артыкулаў у часопісах і кнігах, якія маюцца ў наяўнасці ў фондзе бібліятэкі па розных галінах ведаў. Вядзецца работа па стварэнню электроннага кніжнага каталога, які дазволіць атрымаць інфармацыю тэкставую або на дыскеце. Ужо сёння чытачы нашай бібліятэкі маюць магчымасць карыстацца шырокай электроннай інфармацыяй аб літаратуры па педагогіцы, псіхалогіі, мовазнаўству і іншых навуках.

Сумесна з вылічальным цэнтрам і лабараторыяй інфармацыйных тэхналогій і сродкаў тэлекамунікацыі універсітэта ДІЦ фармуе базы дадзеных навукова-тэхнічнай інфармацыі на магнітных і аптычных носьбітах. Зараз у нашым цэнтры маюцца наступныя базы дадзеных: CURRENT CONTENTS - уся інфармацыя на дыскетах аб наяўнай літаратуры па матэматыцы, фізіцы, хіміі, а таксама па біятэхналогіі (з мая 1995 года);

Life Sciences Collection - інфармацыя аб літаратуры па біялагічных навуках з 1990 па верасень 1995 г. на СД -ROM;

Linguistics Language Behvior Abstracts - інфармацыя аб літаратуры па мовазнаўству на СД РОМ з 1973 па ліпень 1995 года.

Нагадаю, што даведачна-інфармацыйны цэнтр размяшчаецца ў галоўным корпусе універсітэта, на першым паверсе, у аўдыторыі 116а. Будзем рады аказаць дапамогу нашым наведвальнікам у пошуку патрэбнай інфармацыі. Аднак і без вашай дапамогі нашаму цэнтру не абысціся. Згодна палажэнню аб ДІЦ мы патрабуем і будзем патрабаваць ад падраздзяленняў і кафедраў неабходныя цэнтру матэрыялы і звесткі, будзем прыцягваць да работы ў якасці кансультантаў прафесараў і выкладчыкаў універсітэта, будзем даручаць работнікам ГрДУ, камандзіраваным у іншыя вну на канферэнцыі, семінары, выставы, каб яны прывозілі адтуль неабходную нашаму цэнтру інфармацыю. Работа па назапашванню базы дадзеных прадстаіць вялікая і грунтоўная. Спадзяёмся на ўзаемаразуменне і падтрымку, бо ў канчатковым выніку плён ад гэтай працы будзе відавочным.

Ф. ЛЯЛЬЧУК,
загадчыца даведачна-інфармацыйнага цэнтра.

Хрышчэнне пад Сталінградам

(…пачатак на 1-й стар.)

…елі, што гэта за кропкі, а …асць ужо дрыжэла ад …ў. Гарэў эшалон, той, які …а прывёз фронту папаў-… з якога не паспелі яшчэ …ціць тэхніку, харчаванне, …пасы.

…права праз Дон нагадвала …жацьбу па хісткім канаце. …сабе: два драты, перапле-…лазой і ўся гэта "дарога" …ку схавана пад вадою, каб …а было з паветра. У любы … мог з'явіцца варожы бам-…оўшчык…

…дзяцінства яго вучылі берагчы …кнае зярнятка, кожную …ку з каласком. А тут ар-… абутыя ў цяжкія боты …ног у ботах!), ішлі праз …сеяныя просам, аўсом, …е заўважаючы, што топ-…гамі хлеб. Спяшаліся: хут-… прайсці адкрыты ўчастак, …бы да лесу. Запаволілі …олькі на сланечнікавым … З палёгкай удыхалі мя-…одар, каб у мірны час, …за пяро ўзяліся б ці пэн-…такая прыгажосць сляпіла …А выходзілі са сланечні-…палі пад варожы абстрэл, …блівых страт не панеслі, …ышчэнне атрымалі сапра-…вое. І пачаўся адлік яго …а абароне Сталінграда, …тненных і страшных. Толь-… хто прайшоў праз гэта …то зведаў драматызм тых … на ўсё астатняе жыццё заха ае ў памяці боль страт і радасць перамог.

А. Патапаў усе пасляваенныя гады, узяўшы ў рукі рыдлёўку, нібы адчувае, як пякуць на далонях крывавыя мазалі. Для яго абарона Сталінграда - гэта папераменна ў руках то вінтоўка, то кірка ці лапата. То страляў, то акопваўся. А зямля за Донам - як камяністы брук: што ні ўдар - іскры ляцяць. Але капалі ў спякотлівым жніўні 42-га і ў марозным студзені 43-га. Хацелі жыць - і капалі, каб пад час варожага абстрэлу схавацца ў той камяніцы і застацца ў страі. Многіх абаронцаў Сталінграда выратавалі тыя траншэі ў рост чалавека і так званыя "лісіныя норы". Не было,здаецца, жывога месца пад Сталінградам, не перакапанага лапатай і кіркай, не зруйнаванага выбухам. Цярпела параненая зямля, цярпелі яе абаронцы, бо загад Сталіна быў жорсткі: "Ні кроку назад!" І ўзвод Патапава мужна трымаўся, адбіваючы атаку за атакай. Медаль "За абарону Сталінграда" - напамінак яму пра тыя дні.

Пасля былі баі за Варашылаўград і на грудзях засвяціўся ордэн Чырвонай Зоркі. Цудам захаваўся ў Аляксандра Мікалаевіча так званы "акопны" аматарскі здымак таго часу, зроблены ўжо пасля ўручэння ўзнагароды. Пазней да яе далучацца яшчэ шэраг: два ордэны Айчыннай вайны, Баявога Чырвонага Сцяга, медалі "За ўзяцце Берліна", "За вызваленне Прагі", а пасля ўжо і працоўныя ордэны: Кастрычніцкай рэвалюцыі,Працоўнага Чырвонага Сцяга, "Знак Пашаны". Але да гэтага ардэнаноснага "дажджу" камандзіру стралковай роты Патапаву трэба было яшчэ крочыць і крочыць па бясконцых ваенных дарогах. Былі на яго шляху і Ровенкі, тыя самыя, праз якія пасля вайны стала вядома ўсяму свету. Але Аляксандр Патапаў, ідучы ў разведку ў гэты гарадок, нічога яшчэ не ведаў пра "Маладую гвардыю". Пад Ровенкамі быў паранены.

З верасня 44-га яго франтавы шлях скіраваўся на Варшаву, адтуль - на Берлін. А перасякала гэты шлях легендарная Вісла. У 1982 г. Герой Савецкага Саюза генерал арміі Алтунін надрукаваў сваю кнігу "Зоркі над Віслай". Ёсць у гэтай кнізе і партрэт капітана Патапава, выкананы франтавым мастаком. Ёсць у кнізе эпізод, у якім наш Аляксандр Мікалаевіч - галоўная дзеючая асоба. Вось некалькі радкоў з кнігі, дзе апавядаецца і пра трагічныя падзеі ў другім батальёне, камандаваў якім мой суразмоўца: "Несколько часов подряд они держали оборону, приковывая к себе превосходящие силы врага. На исходе были боеприпасы. Александр Потапов передал в эфир: "Умираем, но не сдаемся!" Комбат повел людей на прорыв. Штыком и гранатой горстка храбрецов проложила себе путь. В рукопашной схватке погибли парторг и комсорг батальона, многие солдаты и сержанты..."

Насуперак смерці выжыў тады камбат Патапаў. А наперадзе чакаў яго Одэр, баі пад Берлінам, вызваленне Прагі.

Толькі зімой 46-га вярнуўся ўзмужнелы сын у бацькоўскую хату. Не пазнаў родную вёску: некалі ля кожнай сядзібы буялі сады, а тут - ні дрэўца. Усё вырубана на паліва. Ды што там сады. Два родныя браты не вярнуліся з вайны,загінулі за Радзіму.

Не працяглым быў адпачынак Аляксандра ў роднай хаце. Чакалі справы. Ужо мірнае будаўніцтва, стваральная праца па ўздыму краіны з руін. І Патапаў з прысутнай яму энергіяй і няўрымслівасцю браўся за яе. Сведчаць аб гэтым урадавыя ўзнагароды, граматы Вярхоўнага Савета рэспублікі. І хоць даўно выраслі ўжо трое дзяцей Патапава, падрастаюць унукі, Аляксандр Мікалаевіч не ўяўляе свайго жыцця без працоўнага калектыву, без людзей. Ветэран вайны і працы, падпалкоўнік у адстаўцы, Патапаў, як кажуць, душой не старэе. Ужо ў пенсійным узросце, шэсць гадоў назад, прыйшоў ва універсітэт, працуе старшым інспектарам аддзела кадраў.

Хоць лес не песціў яго, хоць жыццё з самага юнацтва было падобнае на імклівага вогненнага рысака, ён заўсёды трывала сядзеў у сядле. Бо з дзяцінства вучылі яго бацькі і камсамол жыць сумленна, справядліва, не скарыцца перад цяжкасцямі. Такімі выхоўваў ён сваіх дзяцей, такімі хоча бачыць сваіх унукаў, таго ж жадае сённяшняй моладзі.

С. БЕРАСТ.

ЗАХОЎВАЮЧЫ СЦІПЛАСЦЬ І ЎСМЕШКУ

…еаднойчы ўзнімалася пытанне аб Афганістане. Пісалі аб героях вайны, …потым іх перасталі называць героямі, …ды, і цяпер зразумела адно: для ўсіх …ужыўшых там дзяцей было невынос-…анне вяртання са службы сваіх сыноў. …іх маладых людзей так і не дачакаліся …нявесты... Афганскую вайну мы зараз …спамінаем, часцей - напярэдадні свя-…ез вялікага жадання расказваюць аб … не так даўно …к дзён былыя …нтэрнацыяналіс-… раз можна па-…эркаванне, што …"- народ негаваркі, што іншым разам …олі рэзкія людзі, што ў іх у характары …оўваюцца адгалоскі той вайны.

…гу гэтага сказаць у адрас Юрыя Янчука, …ніка ратапрынта. Усім нам даводзіцца …а ў ратапрынт з той ці іншай просьбай. …патычны малады чалавек, ветліва разма-…немны ў гутарцы, гатовы дапамагчы.

…чы да нас у рэдакцыю зазірнула камен-…рната па вуліцы Даватара, размова ішла …льтурных паводзінах многіх студэнтаў у …х, аб іх дрэнных адносінах да агульнага …выказала добрыя словы аб студэнце 4 …акультэта права і эканомікі універсітэта …Янчуку. Ніколі не адмаўляецца ён, калі …памагчы ў інтэрнацкіх справах. На жаль, …м, можна сказаць, цяпер стала весці сябе … чынам. Можа быць, і нямодным, але …памога, дабрата і чуласць заўсёды цані-…цці, гэта, напэўна, самыя лепшыя якасці … І менавіта ўменне зразумець другога …рый Янчук падчас службы ў Афганістане, …тальёне - людзі ўсіх нацыянальнасцей, і …олькава можа спасцігнуць небяспека.

Служыў Юрый Янчук у батальёне сувязі Гатчынскай дывізіі вадзіцелем. Давялося шмат чаму вучыцца: вадзіцель на машыне-радыёстанцыі, дастаўка і харчавання на заставы, і снарадаў. Вадзіцеляў не хапала, і таму кожны адчуваў адказнасць за даручаную яму справу.

- Я ніколі не думаў аб тым, што мне са службай не пашчасціла, - гаворыць Юрый. І не бачу ў гэтым ніякага геройства, у той час нельга было рабіць інакш.

Ці было ўсё ж такі пачуццё страху, калі побач пралеталі кулі?

-Заўсёды здавалася, што страляюць не ў цябе. Ва ўсякім выпадку, верыў у лепшае. Таму дні за днямі ішлі ў чаканні сустрэчы з роднымі. Між іншым, бацькі доўгі час не ведалі дакладна, дзе знаходжуся. Пісаў у лістах дадому, што я ў Манголіі, што ўсё нармальна, пакуль да Дня Перамогі мае бацькі не атрымалі ліст-падзяку ад камандзіра ўзвода. Цяжка ім было атрымаць гэтую навіну. Але я заўсёды пісаў, што ў мяне ўсё добра.А яно так і было: афіцэры і салдаты заўсёды разам, адной сям'ёй сустракалі новы год. Елкі не было, але зялёную раслінку, якая яе нагадвала, упрыгожвалі, успаміналі радзіму.

Не было ў Юрыя Янчука якіх-небудзь "цікавых" армейскіх прыгодаў, аб якіх могуць апавядаць іншыя, напрыклад, "самаволкі" і г.д.

- Самавольнае адвільванне не лічылася ў нас бравадай. У нас было заведзена наступнае: калі ўзяўся за работу, то павінен яе выканаць.

Сціпла расказаў Юрый Янчук аб сабе, аб сваёй службе. Казаў, што нічога асаблівага ў жыцці не здзейсніў, узнагароды за афганскую службу - медалі "Юбілейная", "От благодарного афганского народа" і г.д. А ёсць і асаблівая адзнака:"За боевые заслуги", якую атрымалі далёка не ўсе воіны, а тыя, што вылучыліся пры выкананні воінскага абавязку.

Служба ў Юрыя Янчука засталася ў мінулым, вайна - у мінулым, у цяперашні момант - вучоба і праца ва універсітэце. І тое, і другое яму падабаецца, і выконвае ён справу, як і раней: адказна, з юнацкім запалам, захоўваючы сціпласць і ўсмешку.

Н.ДУДКО.

ЁН КРОЧЫЎ НА ПАРАДЗЕ ПЕРАМОГІ

Вайна застала яго ў Кіеўскім артылерыйскім вучылішчы. Маладзенькі лейтэнант, камандзір узвода Харытонаў трымаў абарону пад Масквой, пазней удзельнічаў у баях пад Сталінградам, дзе ў студзені 43-га быў паранены. Невялічкая перадышка ў шпіталі і з лета - зноў на фронт. Толькі гэта было ўжо пераможнае шэсце Чырвонай Арміі па роднай зямлі, і Анатоль Харытонаў - "маленькі вінцік" вялікага ваеннага механізму, ужо не проста абараняў, а вызваляў ад фашысцкай навалы Данбас (тут на гадзінку нават заскочыў ў бацькоўскую хату), пасля - Мелітопаль і Херсон, Крым, Севастопаль, Беларусь, Літву, Усходнюю Прусію. Камандзіру батарэі, а пасля начальніку разведкі 113-га гвардзейскага знішчальнага супрацьтанкавага палка, яму не прыходзілася хавацца за чужыя плечы. Не за прыгожыя вочы давалі баявыя ўзнагароды. А іх у Харытонава шмат: чатыры ордэны Айчыннай вайны, два ордэны Чырвонай Зоркі, 15 медалёў, сярод іх "За абарону Сталінграда", "За ўзяцце Кёнігсберга". Дарэчы, медаль "За перамогу над Германіяй" падмацавана пасведчаннем N 1511 у чырвоных вокладках. Па іх колеру можна здагадацца: уладальнік узнагароды - удзельнік Парада Перамогі.

Вось як успамінае ветэран дні, што папярэднічалі гэтай падзеі:

- Германія капітулявала. Наш полк размясціўся пад Кёнігсбергам. Жылі ў шыкоўных нямецкіх маёнтках, з дня на дзень чакалі адпраўкі дамоў. Ды недзе 25 мая мяне выклікалі ў штаб арміі, загадалі - з рэчмяшком. Нас сабралася чалавек 100 афіцэраў і радавых. Ус[illegible]кія, з выгляду здаровыя, з узнагародамі, але ніхто не разумеў - навошта збор? Павезлі нас у Кёнігсберг, пасялілі ў казармы, на голыя нары. Пасля тае пярыны, што кароткі час песціла ў маёнтку, тут было не салодка, зноў, як на вайне. Узмоцненая страявая падрыхтоўка на майскай спякоце ад цямна і да цямна - не вялікая ўцеха... Так працягвалася некалькі дзён. Пасля ўсім выдалі новае шэрае абмундзіраванне, і аднойчы вечарам паднялі нас па трывозе. Полк накіраваўся на ўшчэнт разбураны чыгуначны вакзал. Размясцілі ўсіх у санітарныя вагоны, ноч ехалі, не разумеючы, ў якім напрамку, а раніцай высветлілася, што едзем па літоўскай зямлі. Пасля на шляху быў Мінск, які ўразіў сваімі руінамі і, што асабліва кранула, - да паяздоў падыходзілі натоўпы абарваных галодных жабракоў і ледзь жывых дзяцей, яны спадзяваліся на кавалачак цукру ці скарынку хлеба. Доўга эшалон манеўраваў у Оршы і, нарэшце, адкрыўся шлях...на Маскву. Тады і папаўзла чутка, што, мусіць, усім спадарожнікам пашчасціла прайсці ў ганаровым пераможным шэсці...

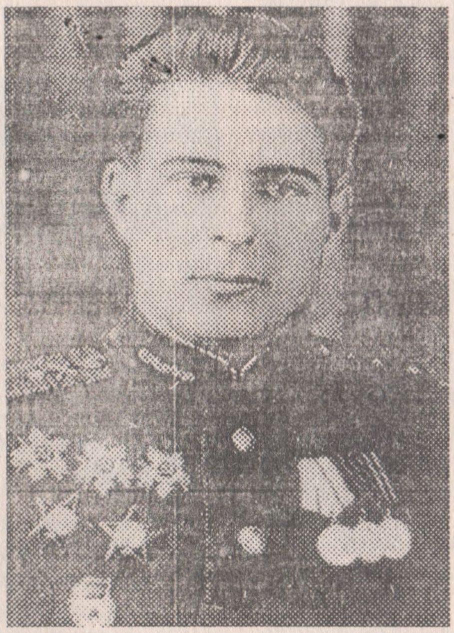

Гэты здымак быў зроблены за некалькі дзён да ўрачыстага Парада Перамогі. Капітан Харытонаў - у тым самым навюткім мундзіры, пры тых узнагародах (пяць баявых ордэнаў!), што прайшоў па Чырвонай Плошчы 24 чэрвеня 45-га. І праз паўстагоддзя сэрца ветэрана не-не, ды і ўздрыгне ад таго моцнага і складанага пачуцця, што тады перапаўняла душу. У ім - перажыты жах і боль за спаленыя гарады і смерць сяброў, гонар за Айчыну, прага жыцця - мірнага і шчаслівага, жаданне прыхінуцца да матчынай шчакі, як некалі ў дзяцінстве...

Іх зводны полк размясцілі ў адным з ваенных вучылішчаў Падмаскоўя. Павітаць будучых удзельнікаў Парада прыехаў камандуючы 1-ым Прыбалтыйскім фронтам маршал Баграмян. І пайшлі дні і ночы падрыхтоўкі. У светлы час сутак "рэпетыравалі" на лузе, а калі засынала Масква, яны выгружаліся на Бутырскай плошчы і да раніцы адпрацоўвалі крок і рух.

Незадоўга да Парада атрымалі новую форму, начышчалі клінкі і медалі, падшывалі ўзнагароды, каб, не дай бог, у час маршу не адшпіліліся. Першапачаткова меркавалася, што парад пройдзе 22 чэрвеня, роўна праз чатыры гады ад пачатку вайны, але сіноптыкі перадалі несуцяшальны прагноз надвор'я, і Парад Перамогі перанеслі яшчэ на два дні.

"Генеральная рэпетыцыя" прайшла на аэрадроме. Папярэдне прымалі "парад" маршалы Жукаў і Ракасоўскі. І вось, нарэшце,той доўгачаканы дзень - 24 чэрвеня. Неба з раніцы зацягнула хмарамі, а перад самым выездам маршала Жукава пачаў марасіць дождж. Ледзь грымнуў тысячай трубаў аркестр, як неба быццам бы прарвала і пайшоў сапраўдны дождж. Але нават гэта непрыемная акалічнасць не магла сапсаваць прыўзнятага настрою ўдзельнікаў Парада. Прайшлі з пачуццём годнасці, выразна і ўпэўнена адбіваючы крок, быццам не мелі ні раненняў, ні душэўных ран. А што пасля з ботаў нават ваду вылівалі - дык гэта дробязь у параўнанні з тым, што зведалі ў той жудаснай вайне...

Некалькі пасляваенных гадоў Анатоль Андрэевіч служыў яшчэ ў Арміі, а пасля па стану здароўя вымушаны быў развітацца з афіцэрскай пасадай. Ужо ў даволі сталым узросце (падрасталі дзеці),ён закончыў гістарычны факультэт падінстытута і з 1960 года працуе ў нас. Выдатнік асветы. Займаў розныя пасады, і ўсюды адрознівалі яго добрасумленныя адносіны да справы, дысцыплінаванасць і сціпласць. І зараз, даўно атрымаўшы права на заслужаны адпачынак, ён штодзень спяшаецца на кафедру эканомікі і кіравання, бо не ўяўляе сябе без справы, без людзей. Большая частка яго змястоўнага жыцця звязана з нашым універсітэтам, тут у яго шмат сяброў, і штодзень - нібы сустрэча з далёкім юнацтвам. Ці ж даўно быў ён такі вось, як гэтыя хлопцы-студэнты, поўны аптымізму і ўзнёслых прадчуванняў? Але ж хіба не спраўдзіліся яны? Вось ужо час нібыта старыя ваенныя раны зарубцаваў, пасталелі сыны - яго гонар і працяг. Унукі, як вясновыя парасткі, радуюць сэрца. За гэта і варта было некалі рызыкаваць жыццём.

С.МУРЫНА.

СЕСІЯ, СЕСІЯ, СЕСІЯ...

Непрыкметна праляцелі навагоднія і калядныя святы, а за імі крочаць выпрабаванні для студэнтаў і выкладчыкаў - зімовая экзаменацыйная сесія.

Цішэй стала ў калідорах, аўдыторыях, студэнты сталі больш сур'ёзнымі, хвалююцца: экзамены ёсць

экзамены... Дзе толькі не ўбачыш студэнта: і на падаконніку, і на лесвіцы, і проста прытуліўшыся да сцяны. Сесія ідзе поўным ходам.

Ці плённа працавалі студэнты на працягу семестра, як справяцца з экзаменацыйнымі заданнямі - пакажуць вынікі. А пакуль рэдакцыя зычыць і студэнтам стацыянара, і завочнікам шчаслівых білетаў, выкладчыкам -таленавітых вучняў, а ўсім - традыцыйнае: ні пуха, ні пяра!

P.S. Напэўна, калі нумар газеты выйдзе ў све[illegible] сесія будзе завершана і студэнты будуць адпачываць. [illegible] мы вернемся да надрукаванага і раскажам у насту[illegible] нумары аб выніках зімовай экзаменацыйнай сесі[illegible].

На здымках: сесія ва універсітэце. ***Фота А.ПЯТРОВА.***

ДЛЯ НАВУЧАННЯ Ў МАГІСТРАТУРЫ УНІВЕРСІТЭТАЎ ЗША

Як паведаміла газета "Рэспубліка", па ініцыятыве Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі Міністэрства адукацыі і навукі нашай краіны сумесна з амерыканскім саветам (ASSEBS) аб'явіла конкурс на атрыманне стыпендый для навучання ў магістратуры універсітэтаў Злучаных Штатаў Амерыкі, пачынаючы з восені 1996 года, па спецыяльнасцях "Кіраванне бізнесам" і "Міжнароднае права".

Удзел у конкурсе могуць прыняць нашы суайчыннікі ўзростам да 35 гадоў. Абавязковая ўмова - веданне англійскай мовы, вышэйшая адукацыя і вопыт работы ў адпаведных галінах.

Шчаслівчыкі па заканчэнні курса навучання абавязаны адпрацаваць тры гады на дабрабыт Беларусі.

СТУДЭНТЫ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Студэнты аддзялення МЭА зарэгістравалі ініцыятыўную групу Міжнароднай арганізацыі студэнтаў-эканамістаў (AIESEC). Гэта другая ў Беларусі студэнцкая суполка, якая паспрыяе аб'яднанню студэнтаў розных краін, дапаможа будучым выпускнікам вну хутчэй знайсці работу, мець магчымасць міжнародных стажыровак і г.д. Ініцыятыўная група запрашае ўсіх жадаючых студэнтаў універсітэта (інжынераў, фізікаў, матэматыкаў, біёлагаў, філолагаў і інш.) далучацца да міжнароднага супрацоўніцтва, што дазволіць загадзя ўсталяваць замежныя кантакты, больш упэўнена ўступаць у самастойнае жыццё выпускнікам.

НАВУКОЎЦЫ - ВЫТВОРЧАСЦІ

Вынікам плённай працы на кафедры матэрыялазнаўства і рэсурсазберагальных тэхналогій пад кіраўніцтвам В.А.Струка стала распрацоўка кампазіцыйнага матэрыялу на аснове арганічных і неарганічных палімераў для вытворчасці абразіўнага інструмента ў рамках рэспубліканскай праграмы "Алмазы". Выпрабаванні паказалі, што нашы універсітэцкія доследы даволі сталыя і мэтазгодна выкарыстоўваць іх у вытворчасці. На жаль, нашы гродзенскія прадпрыемствы не маюць сродкаў на асваенне, таму вытворчасць абразіўнага інструмента ў шырокім асартыменце (больш дзесяці тыпапамераў) будзе створана ў адной са сталічных фірм.

Ужо відавочна, што паспяхова завяршацца на "Азоце" выпрабаванні распрацовак кафедры, накіраваных на павышэнне зносаўстойлівасці вузлоў трэння ў агрэсіўных умовах эксплуатацыі. Працягваюцца яны ужо 4 месяцы, іх папярэднія вынікі задавальняюць і стваральнікаў - універсітэцкіх вучоных, і спецыялістаў вытворчасці.

С.БЕРАСТ.

Раскопы

НАЗЫВАЛІ ЦАРКВУ ВАСКРАСЕНСКАЙ

Другі год студэнты факультэта гісторыі і культуры праходзілі археалагічную практыку на раскопках Новага замка ў Гродне. Упершыню гэты цікавейшы помнік археалогіі, гісторыі і архітэктуры даследаваўся А.К. Краўцэвічам у 1987 годзе, калі на паўднёва-заходняй частцы гары быў закладзены невялікі раскоп. Тады быў атрыманы цікавы матэрыял, які сведчыў аб наяўнасці на тэрыторыі Новага замка ў XII ст. царквы, збудаванай з цэглы-плінфы.

У 1994 годзе на заходняй частцы гары, за будынкам філіі Гродзенскага Нацыянальнага дзяржаўнага гістарычнага архіва,быў закладзены невялікі раскоп плошчай 60 кв. м. За два гады працы быў атрыманы цікавы археалагічны матэрыял, адкапана частка каменнай маставой Новага замка канца XVIII - пачатку XIX стагоддзяў. Сярод археалагічных знаходак найбольшую цікавасць прадстаўляюць гліняныя пліткі падлогі XII ст., пакрытыя шкляной палівай зялёнага, жоўтага і карычневага колеру. Наяўнасць гэтых плітак сведчыць аб тым, што падлога царквы XII ст. была выкладзена і ўпрыгожана імі (у такім жа стылі былі зроблены падлогі Ніжняй царквы на Старым замку, Прачысценскай і Каложскай, Барыса-Глебскай царквы). На жаль, пісьмовыя крыніцы не данеслі да нас звестак аб самой царкве, толькі ў XVI ст. нагадваецца царква, руіны якой стаялі насупраць брамы Старога замка (на тэрыторыі Новага замка) і называлі гэтую царкву Васкрасенскай. Вельмі цікавыя і знаходкі фрагментаў арнаментаваных касцяных накладак XII ст., шмат такіх накладак было знойдзена пры раскопках Старога замка, выкарыстоўваліся яны ў аздабленні зброі, прылад працы і быту.

У 1996 годзе плануецца працяг раскопак на тэрыторыі Новага замка, спадзяюся, што новы сезон прынясе новыя цікавыя знаходкі, а студэнты, якія будуць праходзіць практыку, сваімі рукамі дакрануцца да старажытнай гісторыі нашага горада.

Р.АКІНЧЫЦ,
кіраўнік раскопак.

***Ад рэдакцыі:** чакаем наступнага лета і мы, каб сваімі вачыма ўбачыць сляды сівой даўніны ў раскопе. Абавязкова там пабываем і раскажам у газеце аб знаходках археолагаў і сваіх уражаннях больш падрабязна.*

РЭКЛАМА - СПРАВА ТОНКАЯ

Гістарычныя анекдоты, запазычаныя з архіўных сховішчаў

Гісторыя рэкламы бярэ пачатак з часоў сівой даўніны. На сваім шляху яна назапасіла вялікую колькасць падступных прыёмаў, псіхалагічных трукаў, розных хітрыкаў і неспадзяванак. Але часам і самі спецыялісты ад рэкламы траплялі і трапляюць у недарэчнае становішча і робяцца героямі анекдотаў. Два такія анекдоты трапіліся аўтару гэтых радкоў у архіўных матэрыялах. Прапаную іх увазе шаноўнага спадарства.

Вінакурэнне ў мінулым стагоддзі было вельмі прыбытковай справай. Не толькі буйныя прамыслоўцы накшталт Смірнова мелі свае вінакурні, амаль кожны маёнтак ці маёнтачак "курыў" гарэлку на ўласным бровары. Штогод выдавалася па некалькі дзесяткаў разнастайных дапаможнікаў, брашурак, навуковых артыкулаў і грунтоўных распрацовак хімікаў аб тым, як выганяць гарэлку і спірт. У Гродне, напрыклад, у 1846 годзе ў найвялікшай кнігарні Някчынскага прадаваліся чатыры кнігі, якія ўтрымлівалі практычныя парады аб тым, як вырабляць алкагольныя напіткі. Адна з іх -"Практычныя парады майстэрства выганкі спірту і гарэлкі" была напісана выкладчыкам рэальнай гімназіі прафесарам Янам Канцэвічам. Зрабіць бровар было даволі проста. Нашыя продкі з уласцівай ім вынаходлівасцю выкарыстоўвалі для гэтага ўсё, што было пад рукой. На Гарадзеншчыне, напрыклад, рэзервуары для брагі проста выкопвалі, абкладвалі дрэвам і іншымі матэрыяламі, каб не працякала, і закрывалі - няхай даспявае. У Гродзенскім архіве, між іншым, захоўваецца справа, якая паказвае небяспечнасць такой прылады. Чацвёра сялян праваліліся аднойчы ў такі рэзервуар і маглі б там патануць ці да смерці захмялець, калі б іх не выратаваў мясцовы чыноўнік, які праходзіў непадалёку. Яму ад начальства была аб'яўлена падзяка за выратаванне "на водах".

Вялікая колькасць спіртовых напояў, якія прапанаваў у мінулым стагоддзі рынак Расійскай імперыі, прыводзіла да жорсткай канкурэнцыі паміж вытворцамі. У справу ішло ўсё - і рэклама ў газетах, і прапаганда лячэбных уласцівасцей гарэлкі і г.д. А вось купчыха Балакшэева са старажытнага горада Серпухава аказалася разумнейшая за ўсіх. Яна, бадай што, першая ўзяла на ўзбраенне расійскі вялікадзяржаўны шавінізм; зрабіўшы на ім выдатную рэкламу сваёй гарэлкі. Як вядома, сімвалам Расійскай імперыі быў двухгаловы арол. Абедзве галавы яго былі пакрыты каронамі, а на грудзях арла мелася выява даўнейшага герба Маскоўскага княства -"Георгія-перамоганосца". Купчыха Балакшэева, відаць, вырашыла, што гэтым двум галовам даволі сумна, і надзяліла дзяржаўны сімвал новымі атрыбутамі.Замест скіпетра і дзяржавы ў лапы двухгаловага арла на этыкетках, якія балакшэеўскі заводзік ляпіў на пляшкі з гарэлкай, былі ўкладзены бутэлька і келіх, а на грудзях арла замест выявы маскоўскага герба таксама апынуліся бутэлька і чарка. Такім чынам, двухгаловы расійскі арол, сімвал імперскага духу і магутнасці, апынуўся ў ролі заўзятага п'яніцы, які хоць і мае дзве галавы, але п'е адзін.

Гарэлка з такой экстравагантнай этыкеткай, пэўна, расходзілася нядрэнна. Але ў той час - сярэдзіна 70-х гадоў XIX стагоддзя - жартаваць з дзяржаўным гербам было небяспечна, тым больш, калі гэты герб не прыдуманы недзе ў канцылярыі, а вядзе свой радавод ад Візантыйскіх імператараў. У 1875 годзе этыкетка з "п'яным арлом" трапіла на вочы паліцыі. Справа закруцілася. Урэшце, Балакшэева была пакарана штрафам, а Галоўнае ўпраўленне па справах цэнзуры Расійскай імперыі выдала спецыяльны цыркуляр, якім забаранялася ўжыванне ў мэтах рэкламы дзяржаўных сімвалаў. Што ж, справа, як бачым, закончылася, як часта гэта здараецца ў імперыі - цыркулярам і новай забаронай. Але ці так вінавата была Балакшэева? Як пілі ў расійскай дзяржаве і тады, і пасля, не трэба расказваць. Дык, можа, і дарэчы быў той балакшэеўскі "п'яны арол"?

Другі анекдот з гісторыі рэкламы склаўся дзякуючы Гродзенскай тытунёвай фабрыцы.

30 сакавіка 1896 года варшаўскі паліцмайстар адрасаваў гродзенскаму губернатару паведамленне аб анціўрадавым учынку гродзенскага фабрыканта Шарашэўскага, які ў мэтах рэкламы зняважыў " в бозе почившего Государя Императора". Гродзенская тытунёвая фабрыка Шарашэўскага на той час была буйнейшым прадпрыемствам, якое пастаўляла тытунёвыя вырабы па ўсёй Беларусі, а таксама на Украіну, у Польшчу, у бліжэйшыя рэгіёны Расіі. Тая прадукцыя, якая ішла ў Польшчу, дзе былі свае магутныя тытунёвыя прадпрыемствы, павінна была мець вельмі добрую рэкламу, каб быць канкурэнтаздольнай. Але ў дадзеным выпадку, як бачым, гэтая рэклама не вельмі спадабалася варшаўскаму паліцмайстару. Вось як ён апісвае выраб фабрыкі, які з'явіўся прычынай узбуджэння крымінальнай справы: "Папяросы ў складной папяровай скрынцы, унутры якой размешчаны з аднаго боку медаль з выявай нябожчыка гасудара імператара, а з другога боку далонь у выглядзе фабрычнага кляйма, якая прыходзілася пры складванні скрынкі як раз па медалю... Такім чынам, кожны раз, закрываючы скрынку з-пад папяросаў, курыльшчык пляскаў адкрытай далонню (звыклае кляймо фабрыкі Шарашэўскага) па твары Аляксандра III. Але на гэтым знявага не заканчвалася. На скрынцы была пазначана назва папярос "Грацыя", напісаная лацінскімі літарамі. Але першая літара гэтага слова была настолькі ўпрыгожана разнастайнымі вензелямі, кветкамі і матылямі, што па-простаму не чыталася. Наступная ж літара - "Р" - была напісана вялікай, і такім чынам, на скрынцы чыталася "рацыя". Той, хто ведае польскую мову, здагадаецца, што такім чынам (у перакладзе - "правільна","слушна") ухваляўся акт біцця адкрытай далонню "в бозе почившего Государя Императора".

Следам за варшаўскім паліцмайстарам скаргі на распаўсюджанне ганебных для цара рэкламных выяў пачалі паступаць з розных навакольных гарадоў і мястэчак. Пільны ўездны спраўнік з Бельска 22 красавіка 1896 года дадаў да апісання варшаўскага паліцмайстра яшчэ адну ўліку. Аказваецца, акрамя абразы імператара "рукоприкладством", Шарашэўскі быў вінаваты і ў тым, што выява імператара была зроблена неахайна і груба, а ганебнасць акту біцця абцяжарвалася тым, што вакол адкрытай далоні стаяў надпіс "зацверджана ўладай", і такім чынам знявага Аляксандра III быццам бы дазвалялася царскім урадам.

Таксама, як і ў справе купчыхі Балакшэевай, пачалося крымінальнае дазнанне па факту абразы дзяржаўнай улады. Але адкрыта гэты факт прызнаць чыноўнікам не хацелася, таму ўсю справу інтэпрэціравалі як ужыванне (на этыкетцы) польскай мовы, забароненай у той час для публічнага карыстання. Але ўсё ж прыцягнулі да следства тых, хто вырабляў скрыначку - мастака Берагоўскага і майстра Пайчына. Кур'ёз у тым, што Шарашэўскі быў яўрэем і абвінаваціць яго ў прапагандзе польскай мовы было даволі складана. А вось мастак-гравёр Берагоўскі нядрэнна трапляў пад гэты артыкул крымінальнага кодэксу.Справа расцягнулася на месяцы. Спачатку ў паперах чыноўнікі пагражалі ўладальніку фабрыкі вялікім штрафам, а мастакам - зняволеннем. Але, пэўна, Шарашэўскі ўмеў знайсці падыход да сквапных царскіх чыноўнікаў. Пацыху і патроху следства прыйшло да заканчэння - невялікі штраф і часовае пазбаўленне фабрычнай маркі - такі быў вынік гучнай спачатку справы.

Ці быў выпадковым акт "біцця" імператара ў маленькай папяроснай скрыначцы з Гродна? Мяркуючы па ўсяму, не. Не трэба было шукаць тут значнай палітычнай акцыі. Усё больш проста. Таксама, як купчыха Балакшэева скарыстала з расійскага імперскага шавінізму для распаўсюджання сваіх алкагольных вырабаў, так і Шарашэўскі выкарыстаў анціўрадавыя прапольскія настроі для павелічэння попыту на свае папяросы. Як сведчаць паліцэйскія дакументы, папяросы "Грацыя" прадаваліся ў Варшаве, Вільні, а таксама ў маленькіх мястэчках, карацей, там, дзе было шмат польскай шляхты, паланізаваных беларусаў, прапольскі настроенай моладзі і г.д. У Гродне, напрыклад, тады ўжо моцна зрусіфікаваным,гэтыя папяросы не прадаваліся. А разыходзіліся яны, як можна меркаваць па данясеннях, імгненна.

Як бачым, абраза ўлад і дзяржаўных сімвалаў закончылася для прадпрымальнікаў даволі спакойна. Не тое было цераз некалькі дзесяцігоддзяў. Аўген Калубовіч у сваёй кнізе "На крыжовай дарозе" успамінае, што ў канцы 20-х гадоў сустрэў ён у Мінскай перасыльнай турме таго самага ўладальніка Гродзенскай тытунёвай фабрыкі Шарашэўскага, якога органы ГПУ арыштавалі ў Віцебску. Шарашэўскі загінуў пазней у сталінскіх лагерах. Як бачым, чэкісты не бралі ў разлік тое, што некалі гродзенскі фабрыкант быў адным з тых, хто рабіў палітычныя акцыі супраць царызму.

Святлана КУЛЬ.

Вяртаючыся да надрукаванага

Як жывеш, інтэрнат?

З прыходам гэтай жанчыны на пасаду загадчыцы інтэрната №2 тут шмат што змянілася. Пачынаючы, як кажуць, з уваходных дзвярэй. Напрыклад, некалі непрывабная дэкаратыўная сценка ў вестыбюлі, пафарбаваная чорным (сапраўдныя краты!), зараз радуе вока яркімі фарбамі і стварае даволі добры настрой ля ўваходу. Тут шмат кветак. Вялізныя кадкі з хатнімі раслінамі прывезла Галіна Рыгораўна Адамовіч са сваёй кватэры. Чалавек неабыякавы да справы, якую выконвае, была яна ўсхвалявана і візітам у інтэрнат карэспандэнта. Памятаеце? Публікацыя "За тыдзень да стыпендыі". У ёй звярталася ўвага на непаладкі ў інтэрнацкай гаспадарцы: скручаныя краны, перапоўненыя ракавіны, зламаныя дзверы... Не, гэта не быў папрок у адрас загадчыцы, бо ўсім зразумела, што за кожным студэнтам чалавека з пугай не паставіш. Яны - народ дарослы, самастойны, інтэлігентны. Ды ёсць сярод студэнцкай моладзі і людзі неахайныя, абыякавыя, ёсць хуліганы і злодзеі - не сакрэт.

Прайшло два месяцы пасля газетнай публікацыі. Што змянілася ў інтэрнаце за гэты час? Гэта пытанне задала я Галіне Рыгораўне падчас нядаўняй гутаркі. І было прыемна даведацца, што шмат чаго робіцца для паляпшэння дабрабыту студэнцкага жыцця-быцця. Найгалоўнейшая навіна: ідзе рамонт памяшкання, дзе не ў далёкай перспектыве ўжо студэнты змогуць паснедаць і павячэраць. Фірма "Прагрэс" (былы знакаміты калгас) арганізуе тут буфет і магазін кулінарных вырабаў.

Хоць грошай на гаспадарчыя мэты універсітэту катастрафічна не хапае, усё ж наладжаны рамонт сталярных вырабаў інтэрната (дзверы, вокны). Калі ласка, хлопцы і дзяўчаты - разумныя галовы, інтэлігентныя людзі, паважаныя нашы студэнты, шануйце ўсё гэта, каб хапіла і тым, хто будзе тут жыць пасля вас. Бо калі з такім наступствам будзем усё рушыць, дык хутка зруйнуем тое, што стваралася дзесяцігоддзямі.

Памятаю, у свой першы візіт у інтэрнат N 2 я звярнула ўвагу на цьмянае святло ў чытальнай зале і няўтульнасць пакоя. Аказваецца, фіранкі тады былі ў пральні, таму і выгляд залы здаўся непрывабным. Зараз і фіранкі ёсць, і святла дастаткова. Да таго ж, адчынілася яшчэ адна чытальная зала ў інтэрнаце. Час ад часу яна выкарыстоўваецца для заняткаў завочнікаў, аднак і студэнты з інтэрната могуць займацца тут, калі пажадаюць.

Што тычыцца кухоннага абсталявання, дык гэта тэма асобнай размовы. Самі студэнты вінаватыя ў тым, што неахайна абыходзяцца з абсталяваннем, і яно прыходзіць у непрыгоднасць. Аднак намаганнямі Галіны Рыгораўны былі заказаны і выраблены на прадпрыемстве, ужо ў новым годзе, "барашкі" да кранаў. Зараз іх хапае, але ці на доўга? Урэшце рэшт, ніхто чужы іх не здымае. Самі студэнты вінаватыя ў нязручнасцях, якія самі ж і адчуваюць.

Дарэчы, у мінулую навагоднюю ноч, як ні дзіўна, падзялілася думкаю Галіна Рыгораўна, у інтэрнаце не пабілі ніводнага шкла, наогул, абышлося без надзвычайных здарэнняў. І дзякаваць за гэта трэба педагогаў, якія наведалі інтэрнат у навагоднюю ноч і папярэдзілі магчымыя непажаданыя здарэнні. Часцей бы бачыць нашых педагогаў у студэнцкім інтэрнаце - такое пажаданне маёй суразмоўцы, тады будзе больш дысцыпліны, больш парадку. Бо апошні год педагогі зусім забылі дарогу ў інтэрнат, дзе жывуць іх студэнты.

С.ІВАНОВА.

ПЕРВЫЙ БЛИН НЕ КОМОМ

Весной будущего года наш город будет принимать участников чемпионата Беларуси по аэробике. В рамках подготовки к нему в декабре в игровом зале факультета физической культуры состоялись первые городские соревнования по оздоровительной аэробике. Представители пяти спортивных клубов, компетентное жюри и неравнодушные зрители - вот составные трехчасового праздника. Сладкие призы и дипломы получили победители - девушки III курса физкультурного факультета университета: Выдра Галя, Маргина Оля, Мордухай Светлана, Филипович Ирина, Шарапова Елена, Градюшко Лариса. Готовила команду тренер Михалевич Наталья Федоровна.

Второе место заняла команда оздоровительного центра ДК химиков: Вакулич Наталья, Мишина Галина, Нефедова Оксана, Кармильчик Лариса, Кондратова Татьяна и обаятельный тренер команды Оля Хисаметдинова.

Третье место у команды спортивного клуба "Атлантик", тренер Скибская Татьяна.

Те, кто не занял призовых мест, были награждены улыбками и поддержкой болельщиков. Показательные выступления мастеров сделали праздник действительно великолепным. Большое спасибо судьям: Александрову С.А., кандидату педагогических наук, доценту кафедры ТМФК, Мусаевой Е.И., Полубочек Е., Разиной А. - инструкторам аэробики, зав. кафедрой физкультуры СШ-гимназии №30 Дудниковой Л.Н., преподавателю этой же школы Тулинской И.В.

Выражаем благодарность зав. кафедрой спортивных игр Григоревичу В.В. за любезно предоставленный зал.

Вторые конкурсные соревнования по аэробике планируются на март 1996 года. Надеемся, что они соберут еще больше участников и зрителей. Занимайтесь с нами и будете всегда молоды!

Л.РУСАНОВА,
главный судья соревнований.

На снимке: команда-победительница университета.
Фото С.ПАВЛЮЧЕНКО.

Выражаем глубокую признательность и благодарность всем, кто разделил боль утраты и помог в организации похорон дорогого нам человека - матери.

Семья БАРТАЛЕВИЧ.

Рэдактар С.МУРЫНА.
Камп'ютарная вёрстка Ю.РАДСА.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў адказваюць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытатаў, эканамічных даных, асабістых імёнаў, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Наш адрас: *230023, г.Гродна, вул. Ажэшкі, 22, пакой 404.* *44-72-97*

Газета выходзіць адзін раз у месяц.
Аб'ём - 1 друк. арк.

Здадзена ў набор 20.01.96 г.
Заказ 2
Наклад 500 асобнікаў.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана на тэхніцы выдавецкага аддзела Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №421.

Заснавальнікі: Вучоны Савет універсітэта, прафкам супрацоўнікаў, прафкам студэнтаў.